

БАР'ЄРИ НА ШЛЯХУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ПОДОЛАННЯ

**Г.М. Филюк, доктор економічних наук, професор,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка**

© Филюк Г.М., 2015.

Статтю отримано редакцією 09.06.2015 р.

Вступ. У сучасних умовах динамічно плінних процесів глобалізації рівень конкурентоспроможності підприємств і ступінь їх економічної безпеки істотною мірою залежать від їх здатності до системного створення та впровадження у виробництво інновацій. Інновації – це необхідний і об'єктивний чинник конкурентоспроможного розвитку кожного підприємства. Сьогодні інноваційність має реалізовуватися вчасно й ефективно, оскільки саме інноваційна діяльність забезпечує створення високої доданої вартості, яка дозволяє швидкими темпами досягати високих результатів при раціональному використанні ресурсів.

Тим часом, незважаючи на потужний промисловий, кадровий та інтелектуальний потенціал нашої держави, проблема зі створенням інновацій і впровадженням їх у виробництво є вкрай гострою, якщо оцінювати її порівняно зі світовими технологічними лідерами, та катастрофічною з погляду перспектив розвитку нашої держави. Розв'язання її лежить у площині подолання бар'єрів, які існують на шляху інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Дослідженням теоретико-методологічних та прикладних питань формування інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання, стимулювання їх інноваційно-інвестиційної активності, реалізації стратегій інноваційного розвитку присвячено праці відомих вітчизняних дослідників: Ю. Бажала, В. Базилевича, В. Дементьева, В. Вишневського, А. Гальчинського, В. Гейця, Н. Гражевської, В. Зянька, В. Осецького, О. Петухової, В. Сизоненка, Д. Стеченка, А. Ткаченко, Л. Федулової й ряду інших провідних науковців. Наукові здобутки цих учених переконливо доводять, що лише інноваційна діяльність є головною рушійною силою якісного зростання суспільного виробництва, головним шляхом подолання кризових явищ, основою конкурентоспроможності та економічної безпеки.

Попри значний науковий доробок науковців щодо висвітлення проблем здійснення інноваційної діяльності в Україні, у вітчизняній науці залишаються не до кінця розкритими питання, пов'язані з бар'єрами, які виникають на шляху інноваційного розвитку промислових підприємств, збереження й нарощування їх інноваційного потенціалу в умовах усе більшої турбулентності та невизначеності зовнішнього середовища.

Постановка завдання. Мета статті – виявлення бар'єрів на шляху інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств і розроблення пропозицій щодо їх подолання.

Основний матеріал і результати. Тенденції та закономірності сучасного економічного розвитку свідчать, що в умовах системної невизначеності глобалізаційних викликів і ризиків основною детермінантою конкурентоспроможності підприємств по праву можна вважати інноваційний розвиток. Під інноваційним розвитком підприємства будемо розуміти позитивні якісні зміни його стану, що забезпечуються проведенням НДПКР, розробленням, освоєнням у виробництві й продукуванням технічних, технологічних, продуктових, управлінських та інших інновацій, з метою підвищення ефективності господарської діяльності, забезпечення високого рівня конкурентоспроможності й економічної безпеки.

Незважаючи на те, що вітчизняна промисловість має вагомий інноваційний потенціал, здатний забезпечити структурну трансформацію національної економіки і високий рівень науково-технологічного розвитку країни у цілому, доводиться констатувати, що до цих пір в Україні такий потенціал реалізується далеко не повною мірою. Незаперечним є факт, що протягом усього часу незалежності нашої держави переважаючим джерелом зростання у промисловості слугувала не інноваційна діяльність, а наявні резерви виробничих потужностей, які не були задіяні протягом кризового періоду, і сприятлива зовнішньоекономічна

кон'юнктура [1, с. 3], а також пільги й преференції, тінзація частини комерційних операцій тощо.

Для прикладу, в США, Японії, Німеччині, Франції частка інноваційних підприємств становить 70 – 80 % від їх загальної кількості. В Україні цей показник менший у 6–7 разів (див. табл.1).

Таблиця 1

Динаміка впровадження інновацій на промислових підприємствах України протягом 2001–2014 рр.

Роки	Кількість інноваційно активних підприємств, одиниць	Питома вага підприємств, які впроваджували інновації, %	Упроваджено нових технологічних процесів, од.	у т.ч. маловідходних, ресурсозберігаючих, од.	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	з них нових видів техніки, найменувань	Питома вага реалізованої продукції у загальному обсязі промислової продукції
2001	1503	14,3	1421	469	19484	610	6,8
2002	1506	14,6	1142	430	22847	520	7
2003	1120	11,5	1482	606	7416	710	5,6
2004	958	10	1727	645	3978	769	5,8
2005	810	8,2	1808	690	6152	657	6,5
2006	999	10	1145	424	2408	786	6,7
2007	1186	11,5	1419	634	2526	881	6,7
2008	1160	10,8	1647	680	2446	758	5,9
2009	1180	10,7	1893	853	2685	641	4,8
2010	1217	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	1327	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	1758	17,4	2188	554	3403	942	3,3
2013	1715	16,8	1576	502	3138	809	3,3
2014	1609	16,1	1743	447	3661	1314	2,5

Джерело: Інноваційна діяльність промислових підприємств // Експрес-випуск [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/express/expres_u.html.

Лише простий аналіз даних таблиці 1 красномовно засвідчує, що для вітчизняних підприємств інноваційний розвиток залишається одним із викликів як у високотехнологічному, так і низькотехнологічному секторах.

Істотною мірою це зумовлено тим, що інноваційний розвиток вітчизняних промислових підприємств наштовхується на ряд бар'єрів, які уповільнюють, а іноді й унеможливають реалізацію їх інноваційного потенціалу. Одним з таких бар'єрів є *недостатня кількість і різноманітність джерел фінансування інноваційної діяльності*. Згідно із чинним законодавством у цій сфері, в Україні джерелами фінансування інновацій можуть бути власні кошти підприємств, кошти державного бюджету, кошти іноземних інвесторів та інші (кредитні ресурси, кошти місцевих бюджетів тощо).

Протягом останніх років основним джерелом фінансування інноваційного розвитку є власні кошти підприємств (понад 80%) – прибуток і амортизаційні відрахування. Однак цих ресурсів украй мало, бо вітчизняні підприємства функціонують у складних фінансово-економічних, соціальних і політичних умовах. Це зумовлено тим, що: по-перше, спад виробництва в умовах фінансової кризи призвів до зменшення прибутку, потрібного для накопичення інвестиційних ресурсів; по-друге, девальвація гривні спричинила знецінення заощаджень підприємств, які могли бути направлені на інноваційну діяльність; по-третє, на практиці вітчизняні підприємства не резервують кошти амортизаційного фонду (фонду, що формується за рахунок амортизаційних відрахувань, які відносяться на собівартість продукції), а використовують їх у поточній діяльності. Тому вітчизняні підприємства, якщо і вкладають власні кошти в інноваційну діяльність, то це здебільшого невеликі за обсягом робіт інноваційні проекти (наприклад, модернізація деяких видів устаткування, модифікація продукції тощо). Разом з тим, як буде показано нижче, резерви є.

Другим за значимістю та обсягом джерелом інвестицій в інноваційну діяльність промислових підприємств є кошти іноземних інвесторів. Однак за останніх п'ять років частка цих ресурсів у загальній структурі фінансування інновацій скоротилася в понад 47 (!) разів. Так, якщо у 2010 р. частка іноземних інвестицій, яка направляється на інновації в Україні, становила близько 30% від їх загального обсягу (а це 301,4 млн дол. США), то у 2014 р. вона скоротилася до 1,8% (лише близько 6,3 млн дол. США). Чим це зумовлено? Причин є багато, серед них: нестабільність економічної та податкової політики держави, її залежність від політичних змін; правова нестабільність, а також адміністративний тиск і корупція в органах

місцевої влади; нерозвиненість інноваційної інфраструктури (бізнес-інкубаторів, технопарків, технополісів тощо). На тлі проведення АТО та агресії з боку Російської Федерації, безумовно, ці фактори викликають занепокоєння іноземних інвесторів і впливають на стратегічне планування їх бізнес-діяльності в Україні.

Залишається незначною частка фінансування інноваційного розвитку промислових підприємств України з боку держави. За попередніми розрахунками, у 2014 р. в Україні питома вага загального обсягу витрат на інновації у ВВП становила 0,66% (у 2013 р. – 0,77%), у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,26% (у 2013 р. – 0,33%). Водночас, витрати розвинених країн на науку та високі технології в десятки разів перевищують аналогічні витрати в Україні. За даними Євростату, частка обсягу витрат на наукові дослідження та розробки країн Європейського Союзу у ВВП становила 2,01% (у 2012 р. – 2,06 %) [2, с. 33]. У 2014 р. кошти держбюджету на фінансування інноваційного розвитку отримали лише 9 із 1609 інноваційно активних вітчизняних підприємств (або 0,56%), кошти місцевих бюджетів – 12, загальний обсяг яких становив 349,8 млн грн., або 4,6% усіх витрат на інновації [3].

Таким чином, зважаючи на дефіцит власних фінансових ресурсів, складність залучення інвестицій, невідповідність умов кредитування та ряд інших факторів, питання фінансового забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в Україні є наразі дійсно досить актуальним. Однак це не означає відсутність у них резервів, оскільки, за оцінками експертів, витрати українських підприємств на НДДКР дорівнюють або навіть є меншими за видатки на фінансування політичних партій, футбольних команд, корупційні платежі [4, с. 7]. Тож вітчизняні промислові підприємства могли б витратити більше на інноваційний розвиток, однак віддають перевагу альтернативним напрямам вкладення капіталу, які за даних для нашої країни інституційних умов дають негайний позитивний ефект, забезпечують більші вигоди і є значно менш ризиковими.

Тому видається цілком природним той факт, що більш вагомою перешкодою на шляху інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств є *відсутність попиту на інновації*. Це зумовлено, по-перше, триваючим спадом промислового виробництва в країні. Якщо у 1991 р. частка промислового виробництва у ВВП становила 42,3%, у 1999 р. – 32,8% [5, с. 6], у 2007 р. (останньому році перед початком світової фінансової кризи 2008–2009 рр.) – понад 27%, то станом на 2015 р. значення цього показника становить лише трохи більше 20%. Щоправда, не це є ключовою проблемою. За оцінками експертів, хоча частка промислового сектора у ВВП України і скорочувалася на довгостроковому інтервалі, у міжнародному порівнянні наша країна досі залишається важливим промисловим виробником, оскільки домінуючими галузями промисловості є добувна, харчова й машинобудування, сумарний внесок яких до загальної валової доданої вартості у промисловості складає майже 60%, у т.ч. добувна – 27% [6, с. 5]. По-друге, це зниження рівня конкуренції на вітчизняних ринках і відповідно поступове зростання рівня їх монополізації. Дослідження показують значно вищий рівень інноваційної активності на тих промислових підприємствах, які конкурують з імпортом, або здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. І, по-третє (є прямим наслідком попереднього), нинішні власники, які за безцінь скупчили штучно доведені до банкрутства промислові підприємства, ще мають можливість протягом деякого часу вилучити корисні властивості об'єктів навіть після завершення нормативних термінів їх експлуатації. Тому вони не розглядають проблему технічної відсталості своїх підприємств як першочергову.

Значним бар'єром на шляху інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств залишається високий рівень *тінізації* української економіки та *корупція*. Протягом останніх років рівень тінізації в Україні не знижується, а зростає, що є свідченням існування відтворювальної системи тіньових економічних відносин у нашій державі. За різними джерелами, обсяги тіньової економіки в Україні фіксуються на рівні 20–50% ВВП [7]. Зокрема, за офіційними даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, у 2014 р. порівняно з попереднім роком при зниженні темпів зростання економіки на 5,5% рівень тіньової економіки зріс до 41%, а в I кв. 2015 р. – до 47% від обсягу офіційного ВВП (при падінні темпів зростання економіки на 17,2% порівняно з аналогічним періодом 2014 р.). Тим часом, відповідно до розрахунків австрійського економіста Ф. Шнайдера, рівень тінізації української економіки у 2014 р. становив 52,8% від офіційного ВВП. Слід наголосити, що саме цей показник широко використовується у міжнародних порівняннях, а тому є орієнтиром у бізнес-діяльності.

Очевидно, що в тіньовому секторі діють не ринкові закони, а панують тіньові правила гри. За таких умов існує значна невизначеність, тож підприємці прагнуть до компенсації вкладень і отримання прибутку від вкладених інвестицій у максимально короткі строки. При цьому деформується класичний інвестиційний процес (інвестиції мають здебільшого короткостроковий характер), а прибуток вивозиться за межі національних кордонів, що теж позбавляє економіку інвестиційних ресурсів, необхідних для інновацій.

Поглиблення рівня тіньової економіки в Україні відбувається завдяки масштабній корупції. За результатами 2014 р., презентованими Transparency International, в індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) Україна зайняла 142-ге місце зі 175-ти позицій. За даними порівняльного аналізу досліджень рівнів корупції в Україні, які проводилися компаніями Transparency International, Gallup International та Центру Разумкова у 2013–2015 рр., незважаючи на зміну політичної еліти й декларацію намірів щодо боротьби з корупцією, вона не зменшилася, а в деяких сферах навіть зросла на 5–18% [8]. Тобто Україна залишається в клубі тотально корумпованих держав. У світовій практиці вважається, що найгірше впливають на розвиток інновацій і підприємництво саме корупція та злочинність. Очевидно, інноваційним компаніям доводиться отримувати значно більшу кількість дозволів, ліцензій і патентів, ніж підприємствам, які займаються традиційною діяльністю. Зв'язок між необхідністю давати хабарі та інноваційною діяльністю проявляється здебільшого на початковому етапі, коли підприємство переходить з розряду неінноваційних до певної інноваційної активності.

Негативний вплив тінізації економіки і корупції на інноваційну діяльність підприємств проявляється також у тому, що ці фактори породжують непрозорість та складність функціонування вітчизняних ринків товарів і послуг, збільшують складнощі в інвесторів щодо отримання оперативної та об'єктивної інформації про ринкові умови, стимулюють несанкціоноване передавання за кордон конкурентоспроможних вітчизняних технологій тощо.

Вагомим бар'єром, який перешкоджає інноваційному розвитку промислових підприємств в Україні, є *неефективна система захисту прав інтелектуальної власності*. У нашій державі права інтелектуальної власності порушуються у різний спосіб. Існує також проблема реалізації гарантій, даних на законодавчому рівні. Немає механізмів захисту, конкретної реакції держави на виявлення, попередження, передусім, а потім уже притягнення до відповідальності порушників прав інтелектуальної власності.

Дестимулюючий вплив названих вище та ряду інших макро- та мікроекономічних бар'єрів на шляху інноваційного розвитку призвів до того, що інноваційна продукція на вітчизняних промислових підприємствах освоюється в основному шляхом використання науково-технічних надбань попередніх років. Дуже часто, вітчизняна так звана «інноваційна» продукція, насправді має мінімальний ступінь новизни, або взагалі є квазіінновацією. Свідченням сказаного є офіційні дані статистичного обліку. Так, упродовж 2012 – 2014 рр. лише четверть промислових підприємств, які звітують про впровадження інноваційної продукції, можна віднести до інноваційних; частка такої продукції в загальному обсязі інноваційної продукції становила 24,4%. Решта вітчизняних підприємств випускала продукцію, нову тільки для певного підприємства [3, с. 4-5].

Такий тип інноваційного розвитку має досить вузькі межі й не дає можливості підтримувати конкурентоспроможність вітчизняних підприємств протягом тривалого періоду. За оцінками експертів, за останні три роки кількість суб'єктів підприємницької діяльності в Україні скоротилася майже на четверть, а державу покинули багато іноземних інвесторів та банків. Крім того, в Україні нові підприємства практично не з'являються, а значна кількість вітчизняних підприємств перевели бізнес до сусідніх країн [9].

На підставі викладеного доходимо висновку, що підвищення інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств, реалізація їх інноваційного потенціалу та забезпечення інноваційного розвитку можливе лише за рахунок радикальної зміни господарського порядку. Для переходу вітчизняних промислових підприємств на інноваційний шлях розвитку необхідно задіяти всі важелі й інструменти щодо ліквідації існуючих бар'єрів у цій царині. Назріла необхідність створення ефективного інституційного базису, який стимулюватиме підприємства до активізації інноваційної діяльності.

Очевидно, що на основі лише ринкових принципів неможливо докорінно модернізувати вітчизняні підприємства та забезпечити умови для їх інноваційного розвитку. У цьому процесі, без сумніву, роль держави є неocenною. В її арсеналі є різні засоби та інструменти регулювання будь-яких господарських процесів. Однак, як показав багаторічний досвід, для розвитку в нашій країні інноваційної моделі підприємництва, недостатньо лише декларації намірів і фіксації їх у відповідних програмних документах на рівні держави чи її регіонів, недостатньо адміністративних методів управління науково-технічним прогресом (як у часи Радянського Союзу) та інших недієздатних засобів. Основними пріоритетними завданнями нашої держави на найближчу перспективу мають стати створення таких інституційних умов, за яких не було б альтернативи конкурсному інноваційному виробництву. Такими заходами мають стати.

1. *Забезпечення зміни стимулів та мотивацій у підприємців*. Як зазначав Р. Коуз, оскільки люди найчастіше прагнуть робити те, що, на їхню думку, відповідає їх власним

інтересам, то «щоб змінити їхню поведінку у сфері економіки, потрібно їх зацікавити» [11, с. 29]. Для збільшення у власників підприємств стимулів до інноваційної діяльності потрібно обмежити негативний вплив державних структур на підприємництво: спростити процедуру патентування, ліцензування, дозвільну систему при одночасному підвищенні ефективності технічного регулювання; реалізувати заходи щодо відновлення довіри бізнесу до держави (також через застосування системи преференцій – зменшення кількості перевірок, скорочення часу на проведення реєстрації й отримання ліцензій, сертифікатів та інших документів, створення рівних умов підприємницької діяльності для всіх суб'єктів господарювання); приведення норм чинного законодавства, що регулює відносини у підприємницькій діяльності, до кращих світових стандартів і введення на певний час мораторію на його зміни тощо.

2. *Активізація ролі держави в інноваційній сфері.* По-перше, держава має не тільки переорієнтувати або збільшити витрати на науково-технічну сферу до 3 – 3,5% ВВП, але насамперед, сприяти кардинальному підвищенню результативності фундаментальних і прикладних досліджень та розробок. Ідеться, зокрема, про фінансування освоєння виробництва дійсно новітніх видів продукції, а також упровадження маловідходних, ресурсозберігаючих технологій. По-друге, ініціювати розвиток публічно-приватного партнерства. Оскільки фінансові ресурси держави є обмеженими, то одним із шляхів розв'язання проблеми фінансування наукових досліджень та інноваційних розробок в Україні може стати партнерство держави і бізнесу. Як слушно рекомендує академік В. Геєць, одним з інструментів такого партнерства доцільно використовувати підходи, засновані на співфінансуванні вкладень в НДДКР і наданні податкових кредитів на інноваційну діяльність, на дослідження та розроблення [5, с. 15]. По-третє, створити умови для здешевлення кредитних ресурсів (адже підприємства не можуть обійтися без залучених ресурсів) і формування механізму довгострокового кредитування підприємств, оскільки без дешевих та довгострокових кредитів неможливо забезпечити не тільки інноваційного розвитку, а простого відтворення. По-четверте, удосконалити систему державних закупівель і надання державних допомог інноваційно активним підприємствам. Обсяг українського ринку державних закупівель є значним за обсягом – приблизно 400 млрд грн., однак він залишається непрозорим і складним навіть для національних підприємств [10]. Тому за прикладом ЄС, Уряду України необхідно здійснювати цілеспрямовану і безперервну роботу з надання більшої гнучкості та прозорості законодавчим положенням та процедурам держзакупівель. По-четверте, поліпшити податковий режим і впровадити ефективну систему податкових стимулів для підприємств, які функціонують у високотехнологічних галузях.

3. *Удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності, створення ефективних механізмів попередження й боротьби з контрафакцією.* Із цією метою важливо спрямувати зусилля на здійснення ефективних заходів із попередження та припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності; забезпечення дієвого захисту прав інтелектуальної власності в судовому й адміністративному порядку; створення ефективних механізмів покарання за недотримання законодавства у цій сфері тощо.

4. Реалізувати всі можливі заходи щодо *зниження рівня тіньової економіки і провести антикорупційну реформу.* Цього можна досягти шляхом підвищення професіоналізму судових та правоохоронних органів, посилення їх незалежності від політичних процесів, зміцнення ролі конституційного правосуддя й забезпечення гарантій прозорості та неупередженості судових процесів і виконання судових рішень, активізації боротьби з рейдерством.

Висновки. Інноваційний розвиток для вітчизняних промислових підприємств – це єдино можливий напрям забезпечення їх конкурентоспроможності та економічної безпеки в сучасних умовах. Тому пріоритетним завданням вітчизняних промислових підприємств на сучасному етапі повинен стати пошук шляхів подолання бар'єрів, які обмежують реалізацію наявного в них інноваційного потенціалу.

Розв'язання цього завдання має здійснюватися не через систему примусу, а на основі формування ефективних стимулів і мотивацій для бізнесу, які забезпечили б якісну зміну в структурі економічних інтересів – з отримання короткострокової фінансової вигоди на розвиток виробництва на основі технологічної, технічної, організаційної та управлінської модернізації.

Інновації потрібно розглядати не як самоціль, а як інструмент стимулювання зростання й розвитку. Активізація інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств забезпечить сприятливі умови для їх конкурентоспроможності і матиме позитивний вплив на економічне зростання країни. Для самих підприємств інновації сприятимуть отриманню додаткових конкурентних переваг, зростанню рентабельності, створенню їх позитивного інноваційного іміджу, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню їх ринкової вартості та залученню додаткових інвестицій. Для держави активізація інноваційної активності

підприємницького сектора пришвидшуватиме економічне зростання. В подальших дослідженнях будуть розкриті прогнозовані наслідки створення сприятливих інституційних умов, що дозволять подолати існуючі бар'єри на шляху інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України. – К.: НІСД, 2013. – 71 с.
2. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2014 році // http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm; Наукова і інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник. – К.: Держкомстат України, 2014. – 314 с.
3. Інноваційна діяльність промислових підприємств у 2014 році // [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm
4. Дементьев В.В.. Чому Україна не інноваційна держава: інституційний аналіз В.В. Дементьев В.П Вишневський // Економічна теорія. – 2011. – № 3. – С. 5–20.
5. Геєць В.М. Бар'єри на шляху розвитку промисловості на інноваційній основі та можливості їх подолання / В.М. Геєць Економіка України. – 2015. – №1. – С. 4–25.
6. Промисловий сектор України: аналіз і останні тенденції: технічна записка [TN/02/2014] / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Берлін/Київ, лютий 2014 року [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.beratergruppe-ukraine.de/download/TN/TN_02_2014_ukr.pdf?PHP
7. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання [Електронний ресурс].– Режим доступу:http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf
8. За останні 2 роки рівень корупції в Україні зріс на 18% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/news/poslednie-goda-uroven-korruptsii-ukraine-1428572826.html>
9. Молдован О. Якими мають бути перші кроки уряду для покращення бізнес-клімату України? [Електронний ресурс].– Режим доступу:// <http://uspp.ua/yakimi-mayut-buti-persh%D1%96-kroki-uryadu-dlya-pokrashhenya-b%D1%96znes-kl%D1%96matu-ukra%D1%97ni.html>
10. Як виконати Угоду? Вимога № 5: Державні закупівлі. Забезпечення прозорості// Європейська правда: Все про євроінтеграцію України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2014/09/16/7026041/>
11. Коуз Р. Фирма, рынок и право. Р. Коуз – М.: Дело ЛТД, 1993. – 192 с.

УДК 330.3.41.1:334

Філюк Галина Михайлівна, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, завідувач кафедри економіки підприємства.. Київський національний університет ім. Т. Шевченка. **Бар'єри на шляху інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств та їх подолання.** Розкрито сутність поняття «інноваційний розвиток підприємства». Розглянуто бар'єри, які перешкоджають інноваційній діяльності вітчизняних промислових підприємств. Здійснено деталізацію причин їх існування в сучасних економічних умовах. Сформульовано пропозиції щодо подолання бар'єрів на шляху інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу.

Ключові слова: інновації, бар'єри, промислові підприємства, інноваційність, конкурентоспроможність, економічна безпека, інноваційний розвиток підприємств.

УДК 330.3.41.1:334

Філюк Галина Михайлівна, доктор экономических наук, профессор, заслуженный экономист Украины, заведующий кафедрой экономики предприятия. Киевский национальный университет им. Т. Шевченка. **Барьеры на пути инновационного развития отечественных промышленных предприятий и их преодоления.** Раскрыта сущность понятия «инновационное развитие предприятия». Рассмотрены барьеры, которые препятствуют инновационной деятельности отечественных промышленных предприятий. Осуществлена детализация причин их существования в современных экономических условиях. Сформулированы предложения по преодолению барьеров на пути инновационного развития отечественного бизнеса.

Ключевые слова: инновации, барьеры, промышленные предприятия, инновационность, конкурентоспособность, экономическая безопасность, инновационное развитие предприятий.

UDC 330.3.41.1:334

Filyuk G.M., Doctor o Economics, Professor, Honoured Economist of Ukraine, Head of the Enterprise Economy Department, Kyiv Taras Shevchenko National University. **Obstacles on the way of the national industrial enterprises innovation development and ways of their overcoming.** The article exposes nature of the term «innovative development of a firm». Obstacles which block innovative activity of Ukrainian industrial companies are under study. Detailization of these obstacles existence causes under the current circumstances is carried out. Suggestions towards overcoming the obstacles on the way of Ukrainian business innovative development are provided.

Keywords: Innovations, obstacles, industrial companies, innovativeness, competitiveness, economic security, innovative development of the companies.